

Nr 233.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 28 maj 1912.
» » » i Andra kammaren den 28 maj 1912.

*Riksdagens skrifvelse till Konungen angående utredning om
åtgärder för bekämpande af spetälskesjukdomen i Sverige.*

(Statsutskottets utlåtande nr 42.)

Till Konungen.

I en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, att Riksdagen ville ingå till Eders Kungl. Maj:t med anhållan om att vissa åtgärder vidtagas för att kraftigt bekämpa och slutligen utrota spetälskesjukdomen i landet, såsom dels strängare föreskrifter angående de sjukas isolering och anstaltsvård, dels uppförande af ett sjukhus för spetälska i Dalarne och dels att internerad sjuk familjeförsörjare måtte beredas ett till familjen utgående understöd, svarande emot den förvärfsförmåga familjen går förlustig genom interneringen, samt att Eders Kungl. Maj:t efter skedd närmare utredning ville ingå till Riksdagen med de förslag, hvartill ärendet kan föranleda.

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»Den allmänna uppmärksamheten fästes sällan på det sakförhållandet, att sjukdomen spetälska, eller lepra, ännu finnes kvar i vårt land som en rest ifrån forna dagar, särskildt medeltiden, då den var ganska allmänt utbredd bland vårt folk. Med något kraftigare åtgärder än

som hittills vidtagits mot denna sjukdom, skulle den tid dock ej behöfva vara långt aflägsen, då vårt folk hunde helt vara befriad från denna sjukdom. Ty så långt har numera insikten om sjukdomens art och natur och de metoder, med hvilka den bör bekämpas, hunnit, att man kan ha ett visst hopp om dess slutliga upphörande, under förutsättning att sådana åtgärder, som läkarekonsten anvisar för detta syftemål, vidtagas. Det är för att påkalla Riksdagens uppmärksamhet härpå, som denna framställning göres.

Enligt kungl. medicinalstyrelsens berättelse för år 1909 funnos då i landet 73 spetälskesjuka. Deras hemorter fördelade sig på tio län och Stockholms stad. Det största antalet fanns i Gäfleborgs och Kopparbergs län. I det förstnämnda länet finnes, som bekant, ett af staten underhållet sjukhus för spetälska. Detta har haft en synnerligen förmanlig inverkan i riktning af sjukdomens motarbetande inom närmaste orten, så att antalet spetälskesjuka nedgått högst väsentligt i Gäfleborgs län under den tid sjukdomen haft bestånd. I Kopparbergs län åter, där anstaltsvård blott i ringare utsträckning kommit till användning, vill det synas, som om sjukdomen en tid varit stadd i ökning och nu i lyckligaste fall är stadd i långsam tillbakagång. Enligt en kungl. medicinalstyrelsens framställning till Kungl. Maj:t af den 29 november 1905 kände man år 1897 från Dalarne endast 9 fall af spetälska. År 1904 voro 14 fall bekanta och i en af medicinalrådet E. Sederholm till leprakonferensen i Bergen sommaren 1907 lämnad historik om lepran (spetälskan) i Sverige, funnos då i Dalarne icke mindre än 26 kända fall. Enligt underrättelse, som jag förskaffat mig från spetälskeläkaren i Dalarne, doktor Jon Eriksson i Mora, uppgå de i spetälska sjukas antal för närvarande till 19, sedan tre under gångna året affidit.

Vid två särskilda tillfällen har kungl. medicinalstyrelsen gjort framställning till Kungl. Maj:t om åtgärder till ett kraftigare bekämpande af den ifrågavarande sjukdomen. Den första är af den 18 mars 1896, då kungl. styrelsen begär dels vissa föreskrifter angående läkarnas skyldighet att uppsöka och hålla register öfver spetälskesjuka, dels föreskrifter om anstaltsvård eller annan *betryggande* isolering af de sjuka och dels lättnader för de sjukas resor med järnväg.

Kungl. Maj:t besvarade denna framställning genom sitt bref af den 28 januari 1898, hvori kungl. styrelsens begäran med afseende å läkarevården och lättnaderna vid resor blef tillgodsedd, hvaremot frågan om isoleringen blott tillgodosågs såtillvida, att spetälskan i hufvudsak likställdes med andra smittosamma sjukdomar. De skarpare tvångsåtgärder vid fall af tredska från af anstaltsvård eller isolering behöfvande spetälske-

sjuk, hvarom kungl. styrelsen anhållit i öfverensstämmelse med i Norge gällande lag, blefvo ej medgifna.

Den 29 november 1905 gjorde kungl. medicinalstyrelsen en förnyad vädjan till Kungl. Maj:t i fråga om åtgärders vidtagande för bekämpande af sjukdomen. Denna framställning utmynnade i dels en begäran om bemyndigande för kungl. styrelsen att uppdraga åt en läkare att vara föreståndare för spetälskesjukvården i Dalarne, liksom en sådan ända sedan år 1861 funnits i Hälsingland, dels en anhållan, att Kungl. Maj:t ville aflåta proposition till Riksdagen om upprättande af ett sjukhus för spetälska i Mora socken, för hvilket anläggningskostnaden beräknades till 55,000 kronor en gång och driftkostnaderna till 9,000 kronor årligen.

Kungl. Maj:t biföll framställningen i fråga om anställningen af föreståndare för denna särskilda sjukvård i Dalarne, men ej i fråga om upprättande af sjukhus.

Den framgång, med hvilken ifrågavarande sjukdom bekämpats, särskildt i vårt grannland Norge, ger förhoppning om, att vi inom en ej särdeles aflägsen framtid skulle kunna bli kvitt densamma. Skall så ske, måste vi dock ingripa med något större energi än hittildags. Och därvid torde just de åtgärder, som kungl. medicinalstyrelsen hittills förgäfvat häfdat, komma till beaktande. I fråga om de sjukas isolering torde det vara uppenbart, att det ej är tillräckligt att likställa spetälskan, en oftast genom årtionden varande, långsamt sig genom smitta spridande sjukdom, med hastigt förlöpande, snart öfvergående smittosamma sjukdomar. Med nuvarande förhållanden stå hälsovårdsmyndigheterna utan medel att tvångsvis internera en spetälskesjuk, som är till uppenbar fara för sin omgifning och i största behof af anstaltsvård, i det fall att han tredskas. Men ett dylikt tvång bör, om det skall utöfvas, naturligtvis göras så mjukt och så litet tryckande som möjligt. Med hänsyn härtill anser jag kungl. styrelsens förslag att i Dalarne upprätta ett sjukhus för spetälska vara synnerligen väl motiveradt, liksom att förlägga detta till Mora. Enligt uppgiften från 1909 förekommo fall af denna sjukdom visserligen i 10 af provinsens socknar, men Mora socken hade de flesta eller 9 af sjukdomen lidande. Det är helt naturligt, att de sjuka ogärna vilja låta internera sig i ett långt ifrån hembygden beläget sjukhus för sin återstående lefnad. Det sker ej utan tvång förrän man helt gjort upp sin räkning med lifvet. Men många af dessa sjuka äro vid den vigör och i den ställning, att de äro i en viss grad arbetsföra och kunna deltaga i omsorgen om och hysa intresse för de sina. En internering i hembygden afstänger dem ej helt ifrån åtminstone den senare uppgiften, hvars utöfvande ännu kan göra deras lif drägligt.

För att dessa af kungl. styrelsen framställda men ännu ej genomförda åtgärder skola komma till sin rätt, på samma gång de sjuka kunna använda sig af anstaltsvården, med den känslan, att samhället gjort allt hvad som rimligtvis kan begäras för deras tillgodoseende, anser jag ännu en sak böra tillkomma. Gifvetvis möter det största svårigheterna att förmå *arbetsföra* personer att låta sig intagas på sjukvårdsanstalt af ifrågavarande slag. Är den sjuke därjämte familjeförsörjare, så är fallet naturligtvis så mycket svårare. Utsikten att, trots en viss arbetsförhet, försättas i överksamhet med påföljd måhända att de närmaste mista sina utkomstmöjligheter, eller att det lilla egna hemmet spolieras, är gifvetvis ägnad att få en människa att reagera, ju mer dess bättre hon är. Här bör det allmänna komma till hjälp med ett understöd åt familjen, ett understöd som svarar emot den arbetsprestation, hvarmed den sjuke kunnat bidra till familjens försörjande, och bör detta understöd utgå, äfven om familjen ej skulle vara medellös.»

Riksdagen har ansett sig böra bifalla motionärens framställning, i hvad den afser åstadkommande af utredning angående de åtgärder, som böra vidtagas för bekämpande och utrotande af spetälskesjukdomen i vårt land. Detta syfte finner nämligen Riksdagen vara väl värdt behjärtande, och synes frågan vara af alltför stor vikt för att dess lösning må vidare undanskjutas.

Hvad medicinalstyrelsen i ett den 6 mars 1912 afgifvet till Riksdagen af Eders Kungl. Maj:t öfverlämnadt yttrande i ärendet anført, finner Riksdagen vara ägnadt att ytterligare bestyrka angelägenheten af åtgärders vidtagande för bekämpande och utrotande af spetälskesjukdomen i Sverige.

På grund af hvad sålunda förekommit, får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning angående de åtgärder, som böra vidtagas för ett kraftigt bekämpande af spetälskesjukdomen i landet, samt för Riksdagen framlägga det förslag i ämnet, hvartill denna utredning må gifva anledning.

Stockholm den 28 maj 1912.

Med undersätlig vördnad.